

Diarienummer: KS-2026/296

Handläggare: Pia Jonsson, Landskapsarkitekt

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Inriktning för utformning av plattform i Alsike i samband med utbyggnad av fyra spår

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige:

Fullmäktige antar inriktningsbeslutet för utformning av plattform i Alsike i samband med utbyggnad av fyra spår.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del:

Beslutet är omedelbart justerat

Sammanfattning av ärendet

I samband med utbyggnaden av fyra spår ska Trafikverket bygga en ny station i Alsike. Trafikverket ska samråda järnvägsplanen med förslag till stationens utformning under 2026. Kommunen har i dialog med Region Uppsala utrett vilka värden och funktioner som behöver möjliggöras på plattformen när Trafikverket planerar för den nya stationen. Ärendet är av principiell betydelse och beslutas av kommunfullmäktige för att senare kunna införlivas i kommunstyrelsens yttrande till Trafikverket under järnvägsplanens samråd.

Ärendets uppkomst och historik

Trafikverket planerar för en utbyggnad av ostkustbanan mellan Uppsala och länsgränsen mot Stockholm. För Knivsta kommun innebär det två nya spår, en ny station i Alsike och anpassning av Knivsta station. Syftet är att öka kapaciteten, tillgängligheten och robustheten på Ostkustbanan mellan Uppsala och Stockholm. Trafikverket har meddelat att de nya spåren ska dras utmed befintliga tågspår genom Knivsta. Spåren och stationerna planeras att byggas ut från och med tidigast år 2028 och Trafikverket arbetar för att de ska öppna för trafik under år 2034.

Trafikverket arbetar med att pröva spåren och stationernas utformning i en järnvägsplan. Samråd för järnvägen planeras under 2026. Knivsta kommun är en samarbetspart till Trafikverket i arbetet med den nya järnvägsplanen och en

obligatorisk remissinstans. I Trafikverkets förslag till samråd kommer kommunen behöva ta ställning till markanspråk, tekniska lösningar, förslag till resenärsmiljöer och ersatta funktioner samt markanspråk under byggtiden. Som en förberedelse till kommunens samrådsyttrande behöver inriktningsbeslut fattas av kommunfullmäktige om kommunens principiella ställningstaganden för spår och stationer.

Den 24 februari 2025 fattade kommunstyrelsen beslut (KS § 41) om att godkänna ett projektuppdrag för arbetet med fyra spår och utbyggnaden av stationsområdena i Knivsta och Alsike. Projektuppdraget innehåller ett antal gemensamma effektmål som beskriver vilka effekter som ska vara uppfyllda när utvecklingen av stationsområdena i Knivsta och Alsike färdigställs.

Effektmålen anger att Alsike stationsområde ska vara en välkomnande och trygg mötesplats med god gestaltning, där både resenärer, boende, besökare och verksamheter trivs. Fysiska barriärer har mildrats genom god gestaltning av järnvägsanläggningen och stationsmiljön runt omkring. Området upplevs som lätt att överblicka och orientera sig i med gena passager över järnvägen. Stationen och stationsmiljön är utformad för att klara ett ökat resande med buss och tåg även efter år 2057.

I syfte att skapa en samsyn och en tydligare vägledning för hur effektmålen ska uppfyllas har kommunens beredning för strategisk planering och infrastruktur berett ärendet till Kommunstyrelsen och tagit fram konkreta förslag och identifierat viktiga värden för hur Alsike stationsområde utvecklas i linje med effektmålen.

Beredningens sammanfattande medskick

Alsike stationsområde är lätt att överblicka och ingjuter ett lugn hos resenären som precis klivit av tåget. De byggnadsverk som ramar in stationsområdet; bron på Björkkällvägen, stationsentrén och bullerplanket längs järnvägen är välgestaltade med tydlig platsförankring och ger ett intryck av trädgårdsstad. Detta för att ge platsen en identitet och förebygga kalla odekorerade betongytor. Byggnadsverkens placering och utformning i kombination med bra belysning gör att det är lätt att orientera sig med en god överblick av stationsområdet var i området resenären, den förbipasserande eller besökaren befinner sig.

Dialoger

Under arbetsprocessen har kommunen genomfört en rad dialoger, möten och samtal för att få vägledning av tankar, idéer och synpunkter från Knivstabor och företagare. För att öka kunskapen om vad dagens tågresenärer tycker är viktigt i stationsområdesmiljön har kommunen genomfört en pendlarundersökning.

Medskicken är bland annat att det ska finnas fler väderskyddade platser att vänta på, fungerande och städade uppvärmda väderskydd, tak som skydd för regn, fler bänkar, bra belysning och större informationstavlor.

Sammanfattningar av medborgardialogerna finns på kommunens hemsida för fyra spår, www.knivsta.se/fyraspår under rubriken Dialoger om framtidens Knivsta och fyra spår.

Utredningar

Som stöd i kommunens arbete har en rapport tagits fram, som visar en omvärldsbevakning om vad en attraktiv stationsmiljö bör innehålla, *Stationsområdesutredning* (Spacescape AB, 2025). Rapporten lyfter fram väderskydd och tydlig skyltning som två exempel.

Kommunen har också beställt en utredning av Bjerking AB för att få stöd i tekniska krav och utformning av plattformen, *Förstudie Knivsta och Alsike plattformar och väderskydd* (Bjerking AB, 2026).

I analysen har Bjerking sammanställt de krav som Trafikverket har vad gäller bland annat säkerhetsavstånd. Förstudien visar också att det finns tillräcklig plats för möblering, samt uppvärmda väderskydd på plattformen. Bjerking föreslår att väderskydd placeras i anslutning till plattformsförbindelsen samt placeras utspritt på flera platser på plattformen.

Rättslig utredning

Lagstöd

Kommunallagen (2017:725) säger att fullmäktige ska besluta om ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för kommunen eller regionen (5 kap 1 §). Ärenden som går till fullmäktige ska först beredas av nämnd (KL 6 kap 4 §).

Trafikverket utgår från: Lagen om byggande av järnväg (1995:1649) och Plan- och bygglagen (2010:900).

Interna styrdokument

Projektuppdrag för Knivsta och Alsike stationer

Riktlinjer för medfinansieringsersättning

Konsekvensbeskrivningar

Ekonomiska konsekvenser

Trafikverket kommer att bekosta grundutförandet för Alsike station vilket innebär det en fullt fungerande och tillgänglighetsanpassad tågstation med plattform och plattformsanslutning i ena änden av perrongen.

Om kommunen vill göra tillägg till Trafikverkets grundutförande av perrongen är det kostnader som Knivsta kommun finansierar genom medfinansiering. I överenskommelser med Region Uppsala kan åtgärder för ökad resenärsnytta också finansieras genom Länsplanen. Dessa ställningstaganden kan göras först när Trafikverket beslutat om sitt grundutförande och projekteringen av anläggningen kommit längre. Fördelning av kostnader behandlas i separat avtal mellan Trafikverket och Knivsta kommun.

Detta beslut medför inte några direkta kostnader för kommunen.

Barnkonsekvensanalys

Barnkonsekvensanalys är gjord enligt checklista. Trafikverket tar fram en egen barnkonsekvensanalys i samband med järnvägsplanen.

Konsekvenser om beslutet inte tas

Utan beslut i ärendet kommer förvaltningen sakna politiskt beslutad grund i avtalsförhandlingar och till samrådsyttrandet i järnvägsplanen.

Samlad bedömning

Förvaltningens bedömning är att utformningen av den nya plattformen i Alsike kan svara till uppsatta effektmål och gällande tekniska krav genom god och genomtänkt möblering och gestaltning.

Plattformen behöver gestaltas väl och integrerat i miljön, med en tydlig arkitektur som speglar platsen och dess identitet. Genom tydliga siktlinjer mot omgivningen skapas orienterbarhet och trygghet.

Förvaltningen förordar att den nya plattformen utvecklas för att erbjuda en god resenärsmiljö med uppvärmt väderskydd kopplat till plattformsanslutningen, samt utspridda väderskydd längst plattformen. Plattformen ska ha tydlig skyltning och överblickbarhet och är tillgänglig för personer med olika typer av funktionshinder.

Förvaltningen förordar att förslag till inriktningsbeslut tas av kommunfullmäktige för att kommunen ska vara tydlig mot Trafikverket vilka värden och funktioner som behöver möjliggöras för att nå kommunens beslutade effektmål och tillfredsställande resenärsmiljöer.

Förvaltningens bedömning är att ett beslut av kommunfullmäktige om inriktningsbeslut för utformning av plattform vid Alsike station ger kommunstyrelsen mandat att senare yttra sig under samrådet för järnvägsplanen utifrån nämnda inriktningsbeslut.

Underlag för beslut och beslutsexpediering

Underlag för beslut

Tjänsteutlåtande 2026-04-20

Förslag på inriktningsbeslut 2026-04-20

Beslutet skickas till

Akten

Samhällsbyggnadschef

Projektchef för fyra spår

Jenny Rydåker
Samhällsbyggnadschef

Barnchecklista inför beslut

Alla under 18 år är att betrakta som barn.

1. Påverkar beslutet barn?

Ja, till viss del eftersom Alsike station kommer att nyttjas av alla åldersgrupper. Alsike är ett område där många barnfamiljer är bosatta och många barn rör sig dagligen i området. Detta bör beaktas både under byggtid, samt i gestaltningen av plattform.

2. Hur har barns bästa beaktats?

Eftersom barn som bor i närheten av Alsike station förväntas nyttja området har barns bästa beaktats i utformningen som behöver möta och vara tillgänglig för alla, oavsett ålder eller behov.

3. Beskriv eventuella intressekonflikter.

Barn har ett behov av att kunna röra sig tryggt och säkert kring den nya stationen både under och efter byggtid. Trygghet och säkerhet för alla målgrupper har beaktats i arbetet med att ta fram inriktningsbeslut för hur utformningen av plattform i Alsike ska utvecklas i samband med utbyggnad av fyra spår. Barn bedöms därmed inte påverkas negativt av inriktningsbeslutet.

4. Barn tillfrågas vid övergripande fleråriga planer/styrdokument. Har så skett?

Inte aktuellt. Beslutet rör inte en övergripande flerårig plan eller ett flerårigt styrdokument. ☒